Showlicht en televisiecamera's

De aanwezigheid van camera's bij theaterproducties, concerten, presentaties of evenementen is voor belichters vaak een uitdaging. Zeker als een show of voorstelling al een tijd draait en dan opeens wordt geregistreerd. De meeste voorstellingen worden namelijk belicht voor het publiek in de zaal, maar de sensoren van tv-camera's hebben een veel kleiner dynamisch bereik dan het menselijk oog. Bij dramatisch theaterlicht zal het brein van de kijker het beeld aanvullen, maar een camera kan grote verschillen tussen licht en donker niet goed verwerken. Hoewel de sensoren steeds beter worden, komen foto- en filmcamera's ook in de problemen bij bepaalde kleuren LED-licht, zoals felrood en diepblauw. Als een voorstelling erg donker is, wordt het bovendien erg lastig voor cameramensen om scherp te stellen. Dus als je een mooie registratie van een show wil maken, dan moeten de mensen van het licht wel meewerken.

Natuurlijk is het lastig en soms frustrerend als je een mooie productie hebt gemaakt, die al honderd keer is opgevoerd en dat er opeens allerlei aanpassingen of concessies gedaan moeten worden, omdat er televisiecamera's in de zaal staan. Wij van de televisie zijn ook niet altijd subtiel. We komen binnenvallen met camera's, beperkte tijd en roepen dat er thuis veel meer mensen gaan meekijken dan in de zaal. Vervolgens verwachten we dat de voorstelling gelijk wordt aangepast.

Theatermensen of technici bij poppodia bekommeren zich doorgaans vooral om de beleving van het publiek in de zaal. Dat is hun vak. Ook veel artiesten zijn bang dat de sfeer in de zaal bij opname minder zal zijn wanneer het publiek in de zaal een voorstelling krijgt voorgeschoteld met meer of ander licht. Niet zelden wordt het een politiek spel tussen de mensen die bij de voorstelling horen en de beeldtechnici in de regiewagen. Die krijgen weer lastige vragen over het licht van cameramensen en de regisseur. De compromissen die daaruit voortkomen leiden regelmatig tot ongelukkig kijkende gezichten aan beide kanten. Het helpt zeker niet als er aan beide kanten ook nog eens sprake is van enig onbegrip, onwil of onkunde.

Het is niet eenvoudig om een uitgekiend lichtplan voor één opnamedag aan te passen. Budgettair wordt er vaak geen rekening mee gehouden dat er soms extra lampen nodig zijn en dat het maken van aanpassingen aan het licht lang kan duren. De tijd van een dag plaatjes kijken en een dag opnemen is voorbij. Het moet allemaal snel gebeuren, maar de meeste shows zijn tot op de seconde geprogrammeerd. Dat gooi je niet 'even' overhoop tijdens een vluchtige camerarepetitie. Daarnaast willen ze in de regiewagen meestal ook grote totaalshots maken, maar dan komen soms delen van de zaal in beeld waar helemaal geen licht hangt. Een beetje licht op het publiek leidt ook vaak tot discussies.

Licht ontwerpen voor televisie vereist een heel andere manier van denken en werken. Er zijn veel factoren waar je rekening mee moet houden als er camera's in de zaal staan. Toch denk ik dat anno 2026 in ieder lichtplan al rekening gehouden moet worden met de aanwezigheid van camera's. Zeker bij concerten en grote evenementen. Zelfs als er geen professionele camera's in de zaal staan heb je te maken met mensen die met hun telefoon filmpjes en kiekjes van het optreden maken. Die worden gedeeld op de socials en zijn (of je het wil of niet) ook een visitekaartje voor de show. Artiesten zien dat ook en als hun gezicht dan altijd overbelicht is, groen, blauw, paars of knalrood, dan gaan zij uiteindelijk twijfelen aan de kwaliteiten van de lichtmensen. Hoe artistiek verantwoord hun werk ook kan zijn.

Goed lichtontwerp is geen keuze meer tussen zaal óf camera. Lichtontwerpers en producties ontkomen er niet meer aan en zullen in sommige gevallen echt anders moeten gaan denken. Volgens mij moet daar bij opleidingen voor lichttechnici veel meer aandacht aan worden besteed. Het is ook niet gek om vaker gebruik te maken van de specifieke kennis die ervaren tv-belichters al in huis hebben.

Jan Rein Hettinga
Freelance camera operator
www.reinonline.nl